

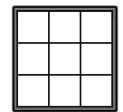
סוכה פרק ראשון סוכה

ח. רבינו הנאל

ודחקו הני מילי בעיגולא, כלומר לא תמצא חלול ד' אמות אלא באמצע בלבד, אבל בעדדן אינן מוצא ד' אמות. ותנן באילות כמה יהא בהדיקפה ויהיה בה טפח (ט) במרוב, במרובות ארבעה, שהמרובע יותר על העיגול רביע (ז) ואמרין מ'כדי (כמה) מרובע יתן על העיגול רביע. ב"י גבירי סגי, והא משכחת ד' על ד' אמות. ודחקו הני מילי דמרובע יותר על העיגול רביע, בעיגולא דנפיק מינו ריבועא, אבל ריבועא דנפיק מינו עיגולא בעינן טפי משום מורשא דקרתא. ראינו לרבינו הגאון פירש ואמר אינן מוצא ד' על ד' אמות, אלא [אם] יש בעיגולו י"ו אמה וז' שבועים ושני שלישי שבוע חסר מעט. ותוב אמרין מכדי כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסנא, כלומר אפי' אם תשנהו באלכסון במתיחת וזויתו תמשוך בהם, ומרשא דקרתא לא יספיק יותר על כל אמה [אלא] שני חומשין, י"ב אמה (י"ב) [כ"ז] חומשין, משום שתרבעוהו ותוציא מורשאות בקרנותיו, נמצאו כ"ד חומשין, הנה ה' אמות פחות חומש, ושתיים עשרה, הנה י"ז אמה פחות חומש. וזהו שאמרו בשיבסר נבי חומשא סגי, כלומר בזה השיעור ב"י נבי חומש בעיגולא תמצא ד' על ד' אמות, אחר שתמשוך מהן מורשא דקרתא. ודחקו לא דק, כלומר הוסף על שיעור ולא דידק. ומתמיהין אימור דאמרין לא דק פורתא, טובא מי אמרין. וחזונו לחשבון אחר. כלומר אין לאדם שיבטו אמה, אלא מקום שתי אמות ישיבה ג' אנשים הן. אי הכי בכמה אמות ישיבין כ"ד בני אדם, ב"י אמות, ואנו בשיבסר נבי חומש בעינן. ושנינן לא דק, הוסף אמת אחת פחות חומש. ואמרין אימור דאמרין לא דק לחומרא, והי קולא היא כי ב"י אמה הסוכה פסולה היא. ושנינן הכשרת אותה. ושנינן לעולם גברא באמתא יתיב. וז' יוחנן מקום גברא לא קחשיב, פירוש בני אדם הללו חשבם ר' יוחנן במקום דופן, וכשישב אדם נמצא ירכו עד שוקו אמה, והיושב נכדו אמה. כשיהיה ח' אמות בעיגול, נמצא מקום ישיבת זה אמה ומקום היושב נכדו אמה אחרת, כשתוציא מכלל השמונה אמות (ב) מקום ישיבתם נמצא פניו ביניהם שש אמות, וכל עיגול שיש בחוכו שש אמות ק' יסובבוהו י"ח אמה, ודי לנו ב"י נבי חומש, נמצא שהוסף אמה וחומש, ושנינן לחומרא הוסף, והיינו לא דק לחומרא לא דק.

כמה מרובע יתר על העגול רביע. אין להוכיח דבר זה מהא טעמא מרובעת של שלש על שלש חוטו של שמים עשרה יסוד אותה וטעמא עגולה של שלש חוטו של תשע אמות יסוד אותה דכל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רחב טפח כדאמר בשמעמין

דאין מצינן רחיה מחוט ההיקף הגדול רביע אלל רוחב המקום דלטו טעמא עגולה של ד' על ד' אמות סלקא דעתך שאינה מחוקת אלא טעמא של ג' על ג' מרובעים לפי שהחוט המקיפו מדתו שזה והלא כשתחלוק טעמא של ג' על ג' מרובע על ג' רצועות לאורך ושלש רצועות לרוחב לא תמלא צה כי אם ט'

[שלן] אמה על אמה וטעמא עגולה של ד' על ד' ע"כ יש צה י"ב רצועות של אמה על אמה שהרי (אם) רצועות של ד' על ד' כשתחלק לר' רצועות של רחב אמה לארצו וכן לרחבו תמלא צו י"ו רצועות של אמה על אמה ומרובע אינו יתר על העיגול אלא רביע נמצאת אמה אומר שהעגולה היא י"ב אמה על אמה אלא ודאי אין רחיה מחוט של היקף כלל ועוד תדע דרצועה של ה' אמות אורך על רוחב אמה חוטו של י"ב אמה מקיפה כשתצא לחלקה לרצועות של אמה על אמה אין צה אלא חמש אמות והיינו טעמא לפי כשאתה מניח חוט צריבע הולך ומינר לזויות וכשאתה מניחו צעוגל מרחיב והולך ואם צאנו לכיון החשבון דמרובע יתר על העגול וכל להוכיח צענין זה שמתעשה נקודה של משהו ותקיפנה צחוטין הרבה קציב זה קציב אחר קציב עד שירחיבו ויגדל רוחב צעוגל טפח על טפח ואחר כך תחתך החוטין מן הנקודה ולמטה דהיינו מחזי רוחב עיגול ולמטה ואחר שיחטבו יתפסטו כל החוטין מימין ומשמאל ונמצא כל חוט הולך ומאריך מחזירו משהו מכאן ומשהו מכאן עד שאתה מגיע לחוט העליון דלכרו ג' טפחים שהוא חוט החיטין שהוא מקצב טפח על טפח דכל שיש רחובו טפח יש בהיקפו שלשה טפחים נמצאו החוטין הללו סדורין כענין זה כמיין רצועה רחבה צאמצע חזי טפח והיינו כנגד הנקודה מלאן ומלאן כלה והולכת וזרה עד משהו ואם צאת לחזור ולחלק אותה צאמצע היינו כנגד הנקודה תמצא שתי רצועות שכל אחת ארכה טפח ומחלה ומלאן אחת רחבה חזי טפח ומלאן אחת כלה עד משהו ועתה תלטרף אלו שתי הרצועות ושים הארוך כנגד הקצר תמצא רצועה רחבה טפח ומחלה על רוחב חזי טפח תחלוק אותה לשלש רצועות תמצא צה שלש רצועות מחזי טפח על חזי טפח ואילו רצועה מרובעת של טפח כשתחלקנה שתי וערב תמצא צה ארבע רצועות של חזי טפח על חזי טפח הרי לך מרובע יתר על העיגול רביע: **כ"ב** אמרא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונה. אין החשבון מכוון ולא דק דאיכא טפי פורתא שאם תעשה ריבוע של עשר על עשר ותחלק אותו שתי וערב נמצא בתוכו ארבעה ריבועים של עשרה חזור וחלוק אותם ריבועים לאלכסונים והולך לז' אמצע של ריבוע גדול תמצא צריבע הפנימי חמשים אמה שהרי הוא חזיו של חיטין שהרי חלקת הריבועים של ה' על ה' כל אחד לאלכסונו ואם לא היה בו אלא לפי חשבון אמתא ותרי חומשי רצועות של שבעה על שבעה אין צו אלא ארבעים ותשע רצועות של אמה על אמה: **כ"ג** רבי יוחנן מקום גברי לא קחשיב. על חנם דחק ליישב דברי ר' יוחנן דעל כרחק מ"ד טפחים ולא מיתלרא אלא כדייני דקיסרי וכו':

הני מילי. דבהיקף ג' איכא רוחא טפח: צעיגולא. רוחב טפח יש צו והוא עגול וכל עגול אין רחבו אלא צאמצעו ואין צענין ד' אמות מרובעות שהיא ארבע צדידיה כמו צאמצעה וצריבעא איכא הקיפא טפי: **מכדי כמה מרובע יתר על העיגול רביע.** מתי' היא י' צאצריעים

ותשע מדות והדברים נראין לעינים דאלו אמה עגולה חוט שלש אמות מקיפה ואמה מרובעת צריכה חוט ד' לטובנה אמה לכל רוח: **בשיבסר.** היקף סגי: ה"מ. דסגי בשיבסר מהאי טעמא דמרובע יתר על עיגול רביע: **צעיגולא דנפיק מינו ריבוע.** אם היקפת בחוט של ט"ו אמה צקרקע צריבעא תמצא בתוכו ארבע מרובעות ואם היית כריך לעגלו מצפנים ולהוליא קרנות ריבועו אמה עוגלו בחוט י"ב ונמצא חיטון יתר על הפנימי רביע חף כאלו אם הייתה מרובעת סוכה זו דיה להיות כדי שישבו בהיקפה ששה עשר בני אדם: **אבל צריבעא מגו עיגולא צענין טפי משום מורשא דקרתא.** אבל עכשיו כשעשה אותה עגולה אם לא היה הקיפה אלא ששה עשר נמצא האמצע רוחב הרצה מרובע וזדיה הולכים וכלים עד לכלה ואין אמה מוצא צדידיה ארבע שאין לה זויות ורבי ארבע מרובעות צעני ונריך אותה לעשות על כרחק היקף עיגולה גדול כדי שחולק לרבע ממוכה ארבע מרובעות שיש להם זויות: **מכדי כל אמתא צריבעא כו.** כשאתה מודד

דאמרין לא דק פורתא טובא מי אמרין לא דק א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי מי סברת גברא באמתא יתיב תלתא גברי בתרתי אמתא יתיב כמה הוו להו שיתסר אנו שיבסר נבי חומשא בעינן לא דק אימור דאמרין לא דק לחומרא לקולא מי אמרין לא דק אמר ליה רב אסי לרב אשי לעולם גברא באמתא יתיב ורבי יוחנן מקום גברי לא קחשיב כמה הוו להו תמני סרי בשיבסר נבי חומשא סגיא היינו דלא דק ולחומרא לא דק: **כ"ד** רבנן דקיסרי ואמרי לה דייני דקיסרי אמרי עיגולא דנפיק מגו ריבועא רבעא ריבועא

אלכסון שלהם אמה מוצא לכל אמה צריבעו תוספת שני חומשים כך שיערו חכמים: **בשיבסר נבי חומשא סגי.** שהרי אינן כריך להרחיב עיגול זה אלא שמתמצא בתוכו ד' מרובעות וכשאתה מושיב לתוכו טעמא מרובעת יהא חוט העיגול המקיפו נוגע בקרנות הריבוע נמצא עיגול זה רחב מתוכו כמויות לזויות של ריבוע שהוא חמש אמות ושלשה חומשים ודבר עגול כל רחבו שזה כאלכסונו כן אמצעו שהרי אין לו זויות נמצא תוכו משהו ושלשה חומשין על חמשה ושלשה חומשין וכל שיש צרכו טפח בעיגול כריך היקפו שלשה אמות לחמש אמות רחב חמש עשרה אמה היקף ושלשה חומשין טעם היקף ששן שתי אמות פחות חומש הרי שיבסר נבי חומשא פחות חומש: **לא דק.** ר' יוחנן במילתיה לנמנא ואמר טפי דכל כמה דהויא גדולה טפי עדיפא: **לחומרא.** אם אמר להוסף על השיעור דלא חש לנמנא לא היה קשיא לן אבל השתא צדידי ליה שיעורא והכשיר את הפסולה קשיא לן מי לא דק במילתיה דלא ליקול: **באמתא יסב.** ואי הוה מנריך רבי יוחנן להושיב לתוכה ודאי איכא לאקשווי: **אלא ר' יוחנן מקום גברי לא קחשיב.** בתוך הסוכה אלא קציבותיה מצחוץ הוא אומר להושיב הרי פיתחו מן החשבון מרובע העיגול שתי אמות על שתי אמות שכשאתה סובבו בחוט קציבו מצחוץ היקפו עשרים וארבע אמה מוצא בתוכו שמונה על שמונה דכל שיש בהיקפו שלשה יש צרוחו טפח ועכשיו שהדפנות מפיניה למושצן אינו רחב אלא ששה על ששה דהא גברא צאמתא יתיב והולאת לך אמה מזה ואמה מזה לכל זד: **כמה הוו להו תמני סרי.** בהיקפה יש שמונה עשר דהא רחבה ששה על ששה: **ולחומרא לא דק.** שהוסף מעט על השיעור ולא נמצאו ומיהו פורתא הוסף דלא הרחיבו בתוכו יותר על שיעורו אלא שני חומשין דהיינו שלש מששה חומשין שהוסף בהיקפו וליכא לאקשווי כדאקשת לעיל טובא מי לא דק: **ורבנן דקיסרי אמרי.** לעולם מקום גברי צענין דלהוי לתוכה עשרים וארבע אמות: **דעיגולא מגו ריבועא ריבועא.** מפיך מן הריבוע כשאתה עוגל את המרובע מתוכו: **אבל**

